

Een medicijn tegen egoïsme

De vredesboodschap van Franciscus pleit voor meer broederschap en haalt uit naar corruptie

- ▶ Paus Franciscus ziet hoe ongelijkheid in de wereld toeneemt
- ▶ Corruptie is een vorm van georganiseerde misdaad
- ▶ Vaticaan krijgt goede punten in strijd tegen het witwassen van geld

Erik DE SMET

Op de jaarlijkse Werelddag van de Vrede op 1 januari was broederschap het thema van de pauselijke boodschap. Paus Franciscus neemt daarin onrechtvaardigheid op de korrel, schending van het recht op leven, mensensmokkel, georganiseerde misdaad en wapenhandel. De mens is volgens hem geropen tot broederschap en precies dat is ook een weg naar vrede. Werken aan meer broederschap dooft oorlogen uit.

Franciscus ziet de ongelijkheid tussen mensen toenemen en hij hekelt de groeiende kloof tussen hen die meer hebben en hen die genoeg moeten nemen met kruimels. Hij roept regeringen op om met effectieve maatregelen te komen om iedereen toegang te bieden tot kapitaal, sociale voorzieningen, onderwijs, gezondheidszorg en technologie. Ook de economie moet waarden als voorzichtigheid, matigheid en rechtvaardigheid terugvinden.

De paus wijdt een lange Bijbelse bezinning aan wat broederschap is, maar besteedt opvallend ook een heel hoofdstuk aan corruptie. „Egoïsme verhindert velen in de wereld vrij en vreed-

zaam samen te leven”, zegt hij daarin.

De strijd tegen corruptie is een thema dat Bergoglio/Franciscus na aan het hart ligt. Als kardinaal wijdde hij er een boek aan. Hij noemt corruptie in een adem met georganiseerde misdaad. „Ze ondermijnen de waardigheid van de mens en brengen God zelf schade toe.”

In Brazilië, de Filippijnen, Paraguay, maar ook in Spanje en Griekenland waren er laatst nog massale demonstraties naar aanleiding van corruptieschandalen. In veel landen heerst immers een cultuur van steekpenningen en maffiapraktijken en krijgen kinderen geen diploma tenzij ze betalen. De corruptie verlamt de ontwikkeling van vooral landen in het Zuiden, maar ook elders zie je er sporen van. Wat bijvoorbeeld te denken van de 30 miljard euro die de Belgische staat jaarlijks misloopt door fraude?

„Corruptie is erger dan zonde. Een bedrieger verdient de molensteen”

Voor paus Franciscus is corruptie een fundamentele kwestie. „Iemand die corrupt is, fixeert zich op een toestand van zelfgenoegzaamheid en weet niet wat nederigheid is”, zei hij in een van zijn preken van de voorbije maanden. Corruptie schendt ook het wezen van de christen. Voor frauderende weldoeners van de Kerk is hij bijzonder streng.

„Zo iemand geeft, doch met de andere hand besteelt hij de staat, en dus de armen”, stelt Franciscus. „Hij steelt en is onrechtvaardig. Dat is een dubbel-leven. Jezus, niet ik, zegt dat zo

iemand verdient dat men hem een molensteen om de hals doet en in zee werpt. Hij spreekt hier niet over vergeving, omdat deze mens anderen bedriegt. Waar bedrog is, is Gods Geest niet. Dat is het verschil tussen een zondaar en iemand die corrupt is.”

Al onder Benedictus XVI werd er werk gemaakt van meer financiële doorzichtigheid in de organen van de Kerk en van het tegengaan van witwaspraktijken. Paus Franciscus versnelt dit proces. Moneyval, het anti-witwasorgaan van de Raad van Europa, loofde in een rapport van midden december dan ook de recente inspanningen van de Heilige Stoel op dit terrein.

Vraag is wat daarbij de toekomst is van het Instituut voor Religieuze Werken (IOR), beter bekend als de Vaticaanse bank, die al jaren onder allerlei schandalen lijdt. „We zullen wel zien wat de toekomst wordt van het IOR”, zei de paus in een recent interview met de Italiaanse krant *La Stampa*. „Het IOR werd oorspronkelijk ingesteld om religieuze werken te ondersteunen, missiewerk, en ook de arme Kerk. Pas later is het geworden tot wat het nu is.” Waarschijnlijk zal een ander orgaan de bankfunctie van het IOR overnemen.

Het Vaticaan heeft de hulp ingeroepen van internationale adviesbureaus als McKinsey en KPMG om paus Franciscus bij zijn streven naar hervormingen te helpen. Ze moeten ertoe bijdragen dat alle transacties van de centrale bestuursorganen van de katholieke Kerk aan de internationale maatstaven voor goed bestuur voldoen. Veranderingen beginnen in eigen schoot, ook al zal niet iedereen daar onverdeeld gelukkig mee zijn.

STANDPUNT

Bert CLAERHOUT

Vertrouwenscrisis los je niet op met kliklijnen

„ De gemeente Koksijde werd vorige maand opgeschrikt door een milde schenker die dagenlang briefjes van 20 euro in enkele brievenbussen stopte. Uiteraard waren sommigen daar blij mee, maar het merendeel van de begunstigden hield er toch een onbehaaglijk gevoel aan over. Waar kwam dat geld vandaan en hoe onschuldig was het allemaal? De pers en de politie werden erbij gehaald, een vrouw vertelde in de kranten hoe ‘angstaanjagend’ ze het vond. Uiteindelijk spoorde de politie de weldoener op. Het ging om een 39-jarige man die een aanzienlijke som had geërfd, maar dat geld niet per se nodig had en het wilde weggeven aan zijn dorpsgenoten. Volgens sommige bronnen was de man verward en besefte hij niet goed wat hij deed. Hoe dan ook, wie geld heeft gekregen, mag het houden.

Uiteraard roept het vragen op als je zonder enige aanleiding dagenlang geld krijgt toegestopt. Geld is nu eenmaal een ruilmiddel, er staat iets tegenover. Het zomaar wegschenken, is verdacht. Toch viel in het geval van Koksijde op hoe groot de angst en het wantrouwen in onze samenleving wel zijn. De politie stelde een buurtonderzoek in en pas toen bleek dat alles het werk was van een goedhartige, maar misschien ietwat naïeve schenker, haalde iedereen opgelucht adem. Hopelijk kreeg de weldoener nog een dankwoordje, al hebben we daar in de kranten niets meer over gelezen.

Het valt op hoe sterk het wantrouwen zowel ons persoonlijke leven als het wereldgebeuren domineert

Studies wijzen uit dat het vertrouwen – zowel tussen de individuen als tussen het individu en de samenleving – blijft dalen. Uit de jongste cijfers van de Vlaamse overheid (*Vlaamse regionale indicatoren*, VRIND 2013) blijkt dat de meerderheid van de bevolking geen enkele instelling, op het onderwijs na, vertrouwt. Hoe verwonderlijk is dat evenwel als je weet dat vertrouwen zelfs in de hoogste politieke en maatschappelijke echelons van geen tel meer is? De recente onthullingen van Edward Snowden, de voormalige CIA-medewerker die nadien werkte als systeembeheerder voor de Amerikaanse veiligheidsdienst (NSA), spreken wat dat betreft boekdelen. Snowden sloeg het voorbije jaar de hele wereld met verstomming toen hij de spionageactiviteiten van de Verenigde Staten aan het licht bracht. Daaruit bleek dat de VS niet alleen de zogenoemde vijand, maar ook bevriende staats-hoofden afluisterden. Andere grootmachten zoals Rusland en China doen dat ongetwijfeld ook, maar het geeft te denken dat de VS en president Barack Obama blijven vasthouden aan een paranoïde stijl van besturen waarvan de kwalijke uitwassen al in de jaren 1970 door het Watergate-schandaal aan het licht kwamen.

Van Koksijde-Bad, over onze regionale instituties, naar afluisterpraktijken op wereldschaal... Het lijkt een grote stap, maar hij leert hoe sterk het wantrouwen zowel ons persoonlijke leven als het wereldgebeuren domineert. Volgens de invloedrijke Pools-Britse socioloog Zygmunt Bauman heeft de huidige vertrouwensbreuk in de samenleving veel te maken met het feit dat in deze geglobaliseerde wereld onze politieke leiders niet meer vrij beslissingen kunnen nemen, maar voor alles afhankelijk zijn van wat op wereldvlak gebeurt. Daardoor raakt de bevolking er almaar meer van overtuigd dat de huidige regeringen toch niets kunnen veranderen. Dat maakt niet alleen de kloof tussen politici en burgers breder, het holt ook het vertrouwen in het hele systeem uit. Onze instellingen zijn volgens Bauman nu al verworpen tot fabrieken van wederzijds wantrouwen en competitie. Met als gevolg dat iedereen uiteindelijk voor zichzelf kiest. Bauman noemt dat „morele blindheid”.

Het terugwinnen van het vertrouwen in elkaar en in onze instellingen is ongetwijfeld een van de grootste uitdagingen voor de toekomst. Daartoe zal alvast meer nodig zijn dan het uitschrijven van GAS-boetes voor straatmuzikanten en het installeren van allerlei kliklijnen. ”

In Spanje kwamen betogers eind vorig jaar nog op straat tegen corruptie. © Imageglobe